

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
39 (1995-1996)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-17-6

BRNO 1999

PŘEHLED VÝZKUMŮ 39 (1995-1996)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: ps@iabrno.cz http://www.iabrno.cz/3ca.htm
Odpovědný redaktor:	PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla
Na titulním listě:	Římská bronzová kolínkovitá spona z Mušova
Kresba:	Lubomíra Trávničková
Tisk:	Bekros
Náklad:	350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou.

Published by:

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

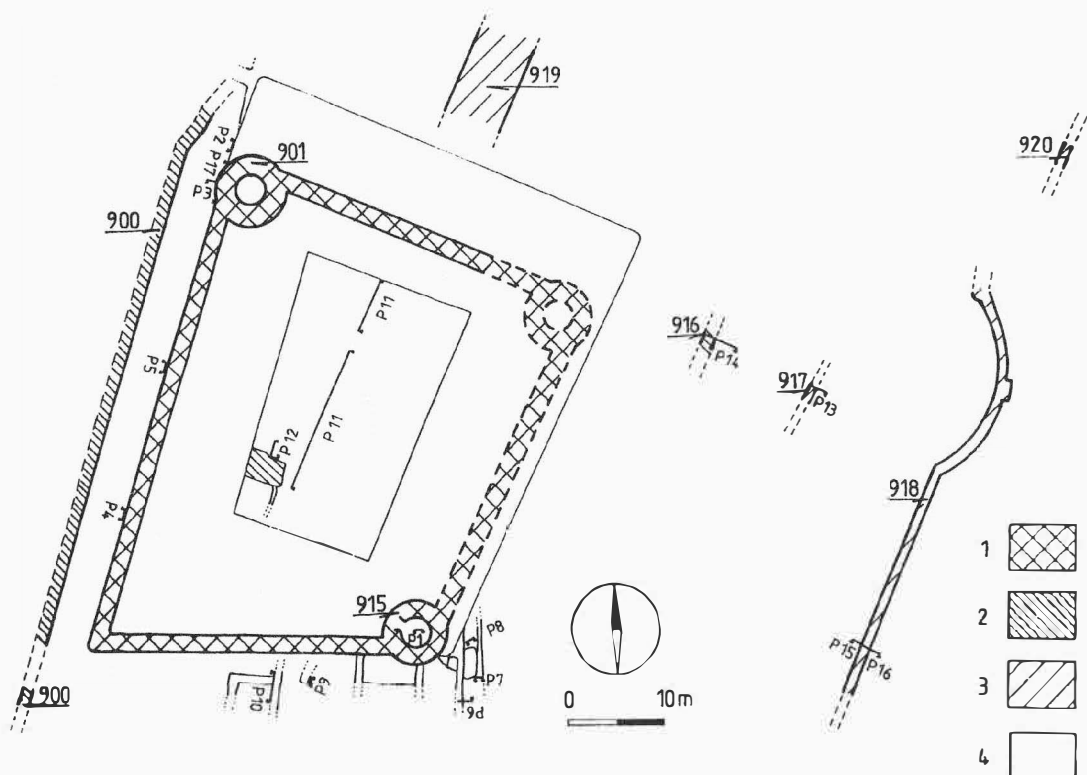
All rights reserved.

© 1999 by the Authors and IA AS CR Brno.

JEMNICE (okr. Třebíč)

Jemnický zámek, parcely č. 244 a 245, SMO 1:5000, rok vydání 1990, list Dačice 0-5, 381-385 mm od Z a 51-56 mm od J sekční čáry, nadmořská výška 482,00 m n.m. Hrad. Vrcholný středověk-novověk. Záchraný výzkum.

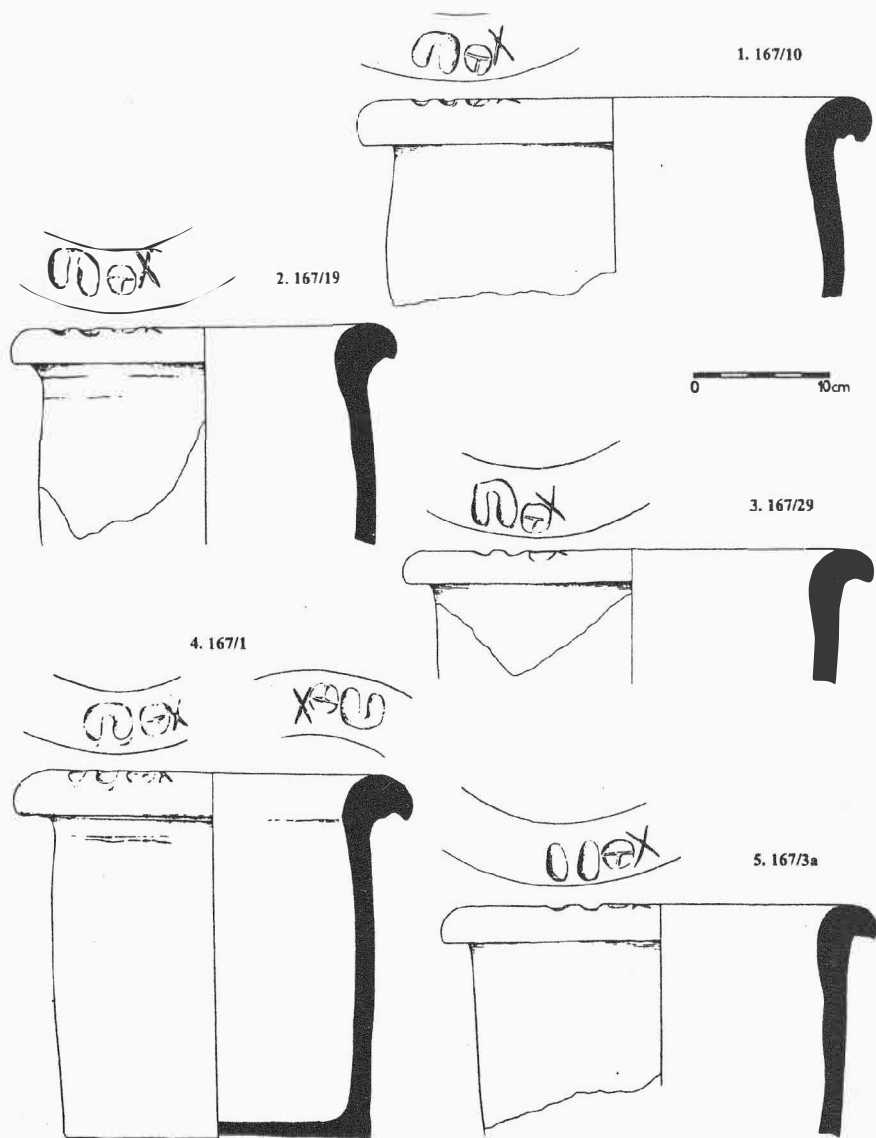
Záchranný výzkum na zámku v Jemnici probíhal po etapách podle stavebního záměru investora v měsících únor až červen roku 1995 (Zatloukal 1995). Nové inženýrské sítě většinou nahrazovaly stávající, a proto byly vedeny ve starších výkopech. Navíc byly zpravidla situovány do prostoru zrušeného parkánu, proto naděje na zjištění staršího osídlení byla minimální a výzkum to jen potvrdil. Ve výkopech byly většinou zachyceny jen torza nebo části zdí, jejichž bližší interpretace je zpravidla nejistá, ne-li přímo nemožná. Přesto se množství nových poznatků zjistit podařilo. Byla lokalizována parkánová hradba (obr. 1, k. 900) před západním křídlem zámku a trojitý pás pozdně středověkého až novověkého opevnění (obr. 1, k. 916, 917 a 918) před východním křídlem. Výkop pro inženýrské sítě před severním křídlem zámku byl veden v recentním zásepu rozsáhlejšího zahloubení, rovnoběžného se stěnou zámku, které je možno interpretovat jako příkop. Výkop se zastavil naproti současnému severnímu vchodu do zámku, kde zachytil kamenné zdivo mostu přes příkop (obr. 1, k. 919). Jeho oblouk byl z obou stran uzavřen cihlovými přezdívkami a prostor využíván jako sklípek. Nepodařilo se získat žádný datovací materiál pro stavbu mostu a lze jej pouze rámcově datovat do novověku.

Obr. 1. Jemnice (okr. Třebíč). Půdorys jemnického zámku s pravděpodobným umístěním hradu, rozložením jednotlivých nalezených architektúr a umístění zdokumentovaných profilů. 1-gotické zdivo, 2-renesanční zdivo, 3-barokní zdivo, 4-18. až 20. století.

Der Grundriß des Schlosses von Jemnice mit der wahrscheinlichen Lage der Burg, der Ausdehnung den entdeckenden Mauern und den dokumentierten Profile. 1-gotische Mauern, 2-Mauern aus der Zeit der Renaissance, 3-Barockmauern, 4-18. - 20. Jahrhunderte.

Zcela novou informaci poskytl objev válcové věže pod podlahou místnosti v jihovýchodním rohu zámku. Z její výplně se podařilo získat soubor fragmentů keramiky z asi třiceti až padesáti nádob datovaných do druhé poloviny 15. až počátku 16. století. Jedná se o hrnce s šedou kovově lesklou engobou, materiál obsahuje tuhu. Na horním okraji nádob je kombinace zpravidla tří rytých a vtačených značek: podkůvky zhotovené prstem hrnčíře, otiskem kruhového kolku s reliéfem písmena T a dvěma zářezy ostrým předmětem tvořícím písmeno X. Nádoby jsou označeny dvěma trojicemi značek umístěných proti sobě (obr. 2). Všechny značky jsou prováděny před výpalem do vlhké hmoty. V některých případech jsou na horních okrajích hmců pouze vyryté podkůvkovité značky. Pravděpodobně se jedná o keramiku importovanou z dolnorakouského Podunají, ovšem za současného stavu poznání není možno určit bližší místo provenience. Sice kolky s reliéfem písmena T na keramice z Jemnice navozují možnost její výroby v Tullnu či jeho okolí, ale problém zůstává dosud otevřený.

Obr. 2. Jemnice (okr. Třebíč). Jemnický zámek - keramika se značkami z výplně jihovýchodní věže, přelom 15./16. století. Auswahl der Keramikfunden von 15/16 Jh.

Velmi omezené finanční prostředky neumožnily bližší prozkoumání i dalších rohů zámku, ale v obou případech jsou místnosti již podsklepené. Přesto je možno ze stávajícího zdiva a dvou dochovaných věží provést rekonstrukci podoby hradu ve 14. století. Zřejmě se jedná o stavbu inspirovanou francouzským kastelem (Durdík 1994, 9).

Poněkud rozpačitý výsledek poskytla důležitá sonda přes vnitřní nádvoří zámku, kde se očekával nález nejstaršího osídlení z 13. století. Ačkoliv řez byl veden až na podloží a nedošlo zde k rozsáhlejším terénním úpravám či jinému narušení stratigrafie, projevila se zde mimořádně slabá sídlištní aktivita s absencí 13. století. Listinu krále Přemysla Otakara I. (1197-1230) z roku 1227 o opevňování města Jemnice silnou zdí (CDB II, s. 303-304, č. 305) se archeologicky podařilo nepříliš přesvědčivě doložit pouze nálezem příkopu, do jehož zásypu je postavena hradba (obr. 2, k. 916). K podobnému výsledku došel i Lumír Poláček (1991) při zjišťovacím výzkumu při přístavbě školy na náměstí Svobody v městském jádru. Přes velké narušení parcely zde nebylo zachyceno osídlení starší než 15. století.

Richard Zatloukal, ÚAPP Brno

Literatura:

CDB I-V: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, 1908-1974.

Durdík, T., 1994: Kastellburgen des 13. Jahrhunderts in Mitteleuropa, Praha.

Poláček, L., 1991: Archeologický výzkum v Jemnici, Naším krajem 3, Západomoravské muzeum v Třebíči, 86-88.

Zatloukal, R., 1995: Jemnice, zámek, rukopis nepublikované nálezové zprávy uložené na ÚAPP Brno, č.j. 33/96a,b.

Resumé:

Während den archäologischen Rettungsgrabungen im Schloß in Jemnice (Bez. Třebíč) ist es gelungen, die Fundamente des Walzturmes unter dem Boden der Kapelle zu entdecken (Abb. 1). Aus der Füllung des Turmes kommt Komplex der Keramikfragmente (20 -50 Gefässe) aus der zweiten Hälfte des 15. bis Anfang des 16. Jahrhunderts her. Es handelt sich um die Töpfe mit der grau metallglänzenden Engobe, das Material enthält mehr als 60 % des Graphits. Auf dem oberen Rande der Gefässe ist Kombination zumeist drei stechenden und eindruckenden Zeichen: Hufeisenchen vom Finger des Töpfers, der Abdruck der Rundstempelmarke mit dem Relief des Buchstabens T und zwei Einschnitte bildeten Buchstabe X, anfertigte mit dem scharfen Gegenstand. Die Gefässe sind bezeichnet mit zwei Dreien der Zeichen, die gegeneinander stehen (Abb. 2). Alle Zeichen wurden vor der Ausbrennung im feuchten Material markiert. Wahrscheinlich handelt es sich um importierte Keramik aus dem niederösterreichischen Donaugebiet. Wo sie erzeugt wurde, wissen wir allerdings heute nicht. Dank den Mauern und zwei Türmen wurde Rekonstruktion der städtischen Burg aus dem 14. Jahrhundert zeichnet. Bau der Burg wurde vielleicht vom französischen Kastell beeinflusst (Durdík 1994, 9).

JIHLAVA (okr. Jihlava)

Ulice Kosmákova 16, parcela č. 2547. SMO 1 : 5000, rok vydání 1989, list Jihlava 7 - 5, 157 mm od Z a 333 mm od J sekční čáry, nadmořská výška cca 517,50 m n.m. Sídlíště-město. Vrcholný středověk. Záchranný výzkum.

Terénní část výzkumu proběhla ve dvou fázích ve dnech 7.11., 10.-15.11., 2.-3.12. 1995 a 16., 19.-20.9.1996. Již během skrývky parcely (obr. 1) se v její jižní části objevil sklep s prolomenou klenbou, zcela zasypaný stavebním odpadem z demolice. Podle výšky dochovaných stěn sklepa (cca 1,50m) bylo zřejmé, že zde v minulosti došlo k výraznému přemodelování terénu a tím i zničení celé archeologické situace. Po odstranění sklepů, které se koncentrovaly především k ulici Kosmákové a pravděpodobně zabíhají i pod ní, se objevilo podloží bez jakýchkoliv archeologických objektů. V severní části zkoumané parcely se